جلالی دیزجی، علی؛ خادمی حسن‌پور، حمدالله؛ گلینی مقدم، گل‌نسا (۱۳۹۹). گرایش موضوعی مطالعه غیردرسی اعضای کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ شهر تهران. *پژوهشنامه کتابداری واطلاع‌رسانی*، ۱۰ (۱)، ۲۸۲- ۳۰۷.

گرایش موضوعی مطالعه غیردرسی اعضای کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ شهر تهران

علی جلالی دیزجی[۱]، حمدالله خادمی حسن‌پور[۲]، گل‌نسا گلینی مقدم[۳]

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۸/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۰/۲۸

DOI: 10.22067/riis.v0i0.84024

چکیده

هدف: هدف این پژوهش تبیین گرایش موضوعی مطالعه غیردرسی اعضای کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ شهر تهران است.

روش‌شناسی: این پژوهش، توصیفی بوده و با رویکرد کمی و با تحلیل داده‌های ثبت شده در بخش امانت کتابخانه انجام شده است. داده‌های مورد نیاز از نرم‌افزار کتابخانه‌ای سامان و پرونده کتاب‌های امانت رفته گردآوری شد. جامعهٔ آماری این پژوهش را اعضای کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ تهران و همچنین کتاب‌های امانت رفته توسط آنان تشکیل می‌دهند. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شده است.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد کتاب‌های رده ادبیات (شعر و داستان) با فراوانی ۵۵۳۲ مورد (۳۸/۲۵ درصد)، و رده زبان با ۵۰۷ (۳/۵۶ درصد) مورد امانت، به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار امانت را در کتابخانه عمومی منطقه ۱۸ داشته است. همچنین در کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۹ رده ادبیات (شعر و داستان) با فراوانی ۷۷۴۰ مورد (۴۱/۵ درصد) امانت، بیشترین و رده زبان با ۴۷۲ مورد (۲/۵۳ درصد)، کمترین امانت را به خود اختصاص داده‌اند. علاوه بر این، در هر دو منطقه ۱۸ و ۱۹ دختران کتاب‌های با ژانر موضوعی عاشقانه، علمی، طنز و سرگرمی، و مذهبی را بیشتر مطالعه می‌کنند و پسران به ترتیب کتاب‌های علمی، طنز و سرگرمی و شعر، ماجراجویانه و جنایی می‌خوانند.

۱ . دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، dizaji@yahoo.com

۲ . کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی و کتابدار کتابخانه عمومی منطقه ۱۸ تهران، khademi97539753@gmail.com

۳ . استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی(نویسنده مسئول)، g_galyani@yahoo.com

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان داد بین گرایش‌های مطالعه اعضای کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ تهران با توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در همان کتابخانه‌ها تناسبی وجود ندارد که نیازمند توجه جدی از سوی متولیان کتابخانه است. با توجه به یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که شیوه کنونی مجموعه‌سازی این دو کتابخانه پاسخگوی نیاز اعضای آن‌ها نیست.

کلیدواژه‌ها:

مطالعه غیردرسی، اعضای کتابخانه، امانت کتاب، کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ تهران

مقدمه

مطالعه کتاب به‌ویژه کتاب‌های غیردرسی از دوران کودکی و از سنین دانش‌آموزی می‌تواند به‌عنوان یک پرورش‌دهنده، نقش خود را در کنار پدر و مادر ایفا نماید. کتاب‌های قصه، داستان، شعر و افسانه، در واقع تلاشی هنرمندانه در قالب کلامی ساده، مثبت و در خور فهم کودکان و نوجوانان است. کتابخوانی، عادتی مناسب و مؤثر در زندگی افراد است و اساس این عادت نیز از دوران کودکی شکل می‌گیرد. مطالعه اگر به شکلی مطمئن و مؤثر صورت گیرد می‌تواند تکمیل‌کننده و اصلاح‌کننده فعالیت‌های والدین یا مربی در جهت تربیت و آموزش کاربران باشد (مرداندوست، ترکیان‌تبار و حسومی، ۱۳۹۵).

یکی از عوامل مؤثر در ایجاد شوق و انگیزه در میان کاربران، وجود کتاب‌های متناسب با روحیات و نیازهای آنان است. تهیه مطالب خواندنی و سازنده که هم کاربران را سرگرم کند و هم به‌صورت غیرمستقیم پاسخگوی بسیاری از نیازهای روحی و فکری آن‌ها باشد، هنر و فن مخصوص لازم دارد. این امر لزوم توجه به تهیه کتاب‌های مناسب برای کودکان و نوجوانان دانش‌آموز را بیش از پیش آشکار می‌کند (بیگدلی، الهام‌پور و باجی، ۱۳۸۶).

با توجه به وضعیت موجود کتابخانه‌های عمومی تهران وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی به نظر می‌رسد در مجموعه‌سازی کتابخانه‌ها این نکته چندان مورد توجه قرار نگرفته و اغلب کتابخانه‌های عمومی فاقد مطالب خواندنی و مناسب برای همه اعضای خود هستند.

در این راستا، از جمله راهکارهای پی بردن به میزان تناسب موضوعی و محتوایی کتاب‌ها با روحیات گروه‌های سنی مختلف استفاده‌کنندگان، برآوردی منسجم از میزان اطلاعات و آگاهی‌های فراگیران است. آگاهی از نظرات استفاده‌کنندگان در خصوص کتاب‌ها به‌طور مستقیم و نیز بررسی کتاب‌های به امانت رفته توسط آن‌ها می‌تواند راهی برای شناخت موضوعات مورد علاقه مطالعه آن‌ها بوده و زمینه را برای تهیه کتاب‌های مورد نیاز در کتابخانه‌ها فراهم آورد. وجود کتاب‌های مورد علاقه استفاده‌کنندگان در کتابخانه‌ها،

می‌تواند در جذب استفاده‌کنندگان و تشویق آن‌ها به مطالعه کتاب‌های غیردرسی مؤثر واقع شود. مروری بر پیشینه پژوهش بیانگر شکاف و خلأ موجود در این باره بوده و گواهی بر نیاز به اجرای پژوهش حاضر توسط محققان است. از سوی دیگر، مطالعات انجام شده در ایران بیشتر حاصل پیمایش و نظرسنجی از کاربران کتابخانه‌ها به‌ویژه کتابخانه‌های عمومی در این خصوص بوده است. اکنون شرایطی فراهم شده که بتوان به‌طور غیرمستقیم و بدون پرسیدن از کاربران و با بررسی کتاب‌های به امانت رفته، پی به علائق آن‌ها برد و با شیوه جدیدتری به بررسی گرایش موضوعی کاربران پرداخت. در این راستا، این پژوهش به بررسی گرایش موضوعی مطالعه غیردرسی اعضای کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ و ۱۹ تهران و مقایسه آن با توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در آن کتابخانه‌ها می‌پردازد.

نگاهی به پیشینه پژوهش نشان می‌دهد بیشتر مطالعه انجام شده در زمینه کتابخوانی معطوف به عوامل مؤثر بر گرایش اعضای کتابخانه به کتابخوانی است و تعداد اندکی پژوهش نیز در زمینه گرایش موضوعی مطالعه غیردرسی کاربران انجام شده که به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود.

منتصب مجابی (۱۳۷۹) به بررسی «گرایش موضوعی در کتابخوانی دانش‌آموزان دوره راهنمایی کرمانشاه» با استفاده از پرسشنامه پرداخت که پیش از آن تحقیق مشابهی در سال ۱۳۵۲ در تهران انجام داده بود. بر اساس نتایج، پسرها به «داستان‌های قهرمانی» (با میانگین ۲/۵۳)، و دخترها به «داستان‌های واقعی» (با میانگین ۲/۷۸) بیشتر از انواع دیگر علاقه نشان داده بودند. علاقه هر دو جنس به کتاب‌های عمومی تقریباً در سطح یکسان قرار داشت، با این حال میانگین علاقه هر دو گروه دخترها و پسرها به کتاب‌های مذهبی، بیشتر از کتاب‌های عمومی بوده است.

عصاره و گلچوبی (۱۳۸۵) پژوهشی با عنوان «شناسایی و معرفی عوامل ترغیب‌کننده و بازدارنده به مطالعهٔ آزاد کاربران دوره‌ی متوسطهٔ استان مازندران» انجام دادند. این پژوهش از نوع پیمایشی - اکتشافی است، و تعداد ۳۸۲ نفر از کاربران دوره متوسطه در استان مازندران به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. نتایج این پژوهش نشان داد، میانگین مطالعه آزاد کاربران ۴۸/۵ دقیقه در شبانه‌روز است. پژوهشگران به این نتایج دست یافتند که تشویق والدین به مطالعه فرزندان، وجود کتابخانه در محل تحصیل و برگزاری مسابقات کتاب‌خوانی از جمله مؤلفه‌های ترغیب‌کننده‌ای بودند که با بیشترین واریانس تبیین شده در افزایش میزان مطالعه آزاد کاربران تأثیرگذار بوده‌اند. مؤلفه‌های بازدارنده مطالعه شامل، گرانی کتاب، مشکلات اقتصادی، نداشتن فرصت کافی برای مطالعه مهم‌ترین و مؤثرترین موارد در کاهش میزان مطالعه بودند.

بیگدلی، الهام‌پور و باجی (۱۳۸۶) به بررسی گرایش‌های موضوعی مورد مطالعه کاربران دوره راهنمایی شهر اهواز و مقایسه آن با توزیع موضوعی کتاب‌های مناسب آن‌ها پرداختند. این پژوهش از نوع توصیفی بوده و برای انجام آن از دو روش پیمایشی و کتابخانه‌ای استفاده شد. بخش نخست نمونه پژوهش شامل ۷۲۰ دانش‌آموز دختر و پسر به روش تصادفی چند مرحله‌ای از میان کاربران دوره راهنمایی شهر اهواز انتخاب شد. بخش دوم نیز دربردارنده کل ۱۱۰۴ کتاب مناسب کاربران دوره راهنمایی معرفی شده در کتاب‌شناسی آثار منتخب شورای کتاب کودک در فاصله سال‌های ۷۶ تا ۸۳ بود. نتیجه پژوهش مشخص کرد که در بسیاری از موضوع‌های فرعی مربوط به ده موضوع اصلی، میان نظرات کاربران دوره راهنمایی شهر اهواز و فراوانی کتاب‌های مناسب کاربران این دوره تناسب چندانی برقرار نمی‌باشد. این مسأله در موضوع‌های فرعیِ مربوط به موضوع‌های واقع‌گرا (رمان)، دین، علوم تجربی، هنر، بازی و سرگرمی و کتاب‌های مرجع بیشتر ملاحظه شد.

در پژوهشی که توسط امیدخدا و سپهر (۱۳۸۸) درباره نیازها و علایق مطالعاتی اعضای کاربران جوان کتابخانه‌های عمومی شهر تهران با استفاده از روش پیمایشی انجام شد مشخص گردید ۳۹ درصد از اعضا با هدف پرکردن اوقات فراغت به کتابخانه‌های عمومی مراجعه می‌کنند و کتابخانه‌ها به‌ویژه در مرکز و جنوب تهران نقش زیادی در این زمینه دارند. بیشترین میزان علاقه‌مندی اعضا به کتاب‌های با موضوع ادبیات با ۱۸/۸ درصد و سپس موضوع فناوری و علوم کاربردی با ۱۷/۶ درصد بوده است. همچنین در موضوع ادبیات، رمان‌ها با ۴۴/۲ درصد و سپس موضوعات ورزشی با ۲۰/۱ درصد، موضوعات هنری با ۱۵/۱ درصد و طنز با ۱۳/۶ درصد به ترتیب در زیرگروه‌های موضوعی بعدی قرار داشتند.

عصاره و نظری (۱۳۹۰) در پژوهشی به بررسی دیدگاه‌های کاربران دبیرستانی در مورد عوامل ترغیب‌کننده و همچنین بازدارنده مطالعه غیردرسی با توجه به متغیرهای جمعیت شناختی نظیر: جنسیت، پایه تحصیلی، ناحیه آموزشی پرداخته‌اند. روش پژوهش، از نوع توصیفی به شیوه علی یا پس از وقوع و ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه بوده است. جامعه آماری را دانش‌آموزان دبیرستانی اول تا سوم پنج منطقه (ناحیه ۱، ناحیه ۲، لاران، سامان، و بن) در شهرستان شهرکرد تشکیل داده و نمونه‌گیری چند مرحله‌ای براساس جدول کرجسی و مورگان انجام شده است. نتایج نشان داد که بین میانگین دیدگاه دختران و پسران در زمینه عوامل مؤثر بر ترغیب به مطالعه غیردرسی به‌ویژه نقش والدین و عوامل خانوادگی و وسایل ارتباط جمعی تفاوت معنی‌داری مشاهده شده است. همچنین کاربران دختر به واسطه مطالعه غیردرسی و آزاد بیشتر، از معدل درسی و وضعیت تحصیلی بهتری برخوردار بودند.

سالاری، دیانی و فتاحی (۱۳۹۳) پژوهشی با عنوان «تحلیلی بر عوامل بازدارنده و تسهیل‌کننده مطالعه در ایران در چهار دهه اخیر: رویکردی مروری» انجام دادند. این مقاله به بررسی ۹۵ منبع (شامل مقاله‌های علمی و پایان‌نامه‌ها و طرح‌های پژوهشی) در حوزه مطالعه در طول چهار دهه از ۱۳۵۰ تا ۱۳۹۰ با روش تحلیل متون و مطالعه کتابخانه‌ای پرداخته است. اطلاعات این پژوهش با استفاده از پرسشنامه محقق- ساخته، گردآوری شده است. مروری بر نوشتار تحقیق در چهار دهه در ایران نشان داد بیشترین مطالعات درباره وضعیت مطالعه کاربران و جامعه انجام شده است. علاوه بر آن، بیشتر پژوهش‌ها به بررسی وضعیت مطالعه منابع غیردرسی کاربران، بررسی فرهنگ و عادت مطالعه و راه‌های ترویج آن در جامعه پرداخته‌اند. همچنین پژوهشگران بیشترین عوامل بازدارنده مطالعه را ناشی از نبود فرهنگ مطالعه در خانواده و نظام آموزش و پرورش می‌دانند.

در پژوهشی دیگر، دهقانی‌پور (۱۳۹۴) به «تأثیر مطالعه منابع غیردرسی بر انگیزه تحصیلی کاربران دوره ابتدایی منطقه ۴۱ شهر تهران» پرداخت. جامعه آماری مشتمل بر ۲۶۷۸۱ نفر از والدین کاربران پسر دوره ابتدایی مدارس دولتی و غیردولتی مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۱۳۹۲ منطقه ۱۴ شهر تهران بودند. نتایج این پژوهش نشان داد مطالعه منابع غیردرسی به میزان زیادی بر انگیزه تحصیلی مؤثر است. یافته‌های دیگر تحقیق حاکی از آن بود که مطالعه منابع غیردرسی به میزان زیادی بر انگیزه درونی و بیرونی تحصیلی مؤثر است و انگیزه تحصیلی کاربران مدارس دولتی و غیردولتی با یکدیگر متفاوت نیست.

در پژوهشی که توسط رفیعی و قربانی (۱۳۹۵) به شکل توصیفی-پیمایشی و با استفاده از پرسشنامه با هدف بررسی میزان و نوع مطالعه غیردرسی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه در نجف‌آباد صورت گرفته مشخص شد که مطالعه غیردرسی دانش‌آموزان در روز کمتر از یک ساعت و در هفته بین ۱-۲ ساعت است. بین منبع مطالعه غیردرسی و رشته‌های تحصیلی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد و بیشترین منبع مطالعاتی دانش‌آموزان مجلات می‌باشد. علاوه بر این، بین نوع گرایش مطالعاتی کتب غیردرسی و رشته‌های تحصیلی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد و بین نوع گرایش مطالعاتی مجلات و روزنامه‌ها و رشته‌های تحصیلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

در پژوهشی که با هدف بررسی تأثیر فضای مجازی بر میزان مطالعه غیردرسی دانش‌آموزان دوره اول متوسطه شهر بیرجند با روش پیمایشی و با پرسشنامه انجام شد (سعیدی، ضیایی و بیرانوند، ۱۳۹۶)، مشخص گردید که رابطه معناداری بین میزان و مدت زمان استفاده از فضای مجازی و جنسیت با میزان مطالعه

غیردرسی وجود ندارد. دختران بیشتر از پسران علاقه به خواندن رمان دارند و در خصوص سرگرمی و جدول، ورزش، موسیقی، علمی، تاریخی و مذهبی علاقه پسران بیش از دختران است. بین دلایل استفاده از فضای مجازی برای مطالعه غیردرسی دانش‌آموزان در قسمت تکمیل‌کنندگی اطلاعات منابع درسی، تفاوت معناداری وجود دارد. اولویت اول استفاده دانش‌آموزان از فضای مجازی سهولت دسترسی به آن است.

حسن‌زاده، حریری، و گیلوری (۱۳۹۷)، پژوهش دیگری با هدف شناخت میزان تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر وضعیت مطالعه دانش‌آموزان مقطع متوسطه مدارس سما در شهر تهران با روش پیمایشی و استفاده از پرسشنامه انجام دادند. نتایج مشخص کرد که میزان مطالعه درسی روزانه دانش‌آموزان در حد متوسط (۳/۰۵) و میزان مطالعه غیردرسی دانش آموزان در روز، کم است (۲/۵۲). میزان حضور روزانه دانش‌آموزان در اینترنت زیاد (۴/۶۶) و میزان استفاده روزانه دانش‌آموزان از شبکه‌های اجتماعی متوسط (۲/۹۲) است. بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و وضعیت مطالعه درسی رابطه معکوس و بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و وضعیت مطالعه غیردرسی رابطه مستقیم وجود داشت. همچنین، بیشتر دانش‌آموزان حضور در شبکه‌های اجتماعی را عامل بازدارنده از مطالعه می‌دانستند.

چمپلیِ (Champley, 2005) در رساله دکتری خویش به موضوع بررسی مواد خواندنی و راهبردهای خواندن در بزرگسالان پرداخته است. نمونه مورد مطالعه شامل ۹۶ نفر از ساکنان شهر کانزاس آمریکا بوده است. چهار ابزار برای ارزیابی آگاهی از راهبردهای خواندن عبارتند از: رویارویی با مواد چاپی، عادات خواندن، گرایش و خواندن. در بخش یافته‌های این رساله آمده است که آزمودنی‌ها در زمینه درک مطلب و مهارت‌های خواندن در جایگاه مناسبی قرار دارند. روزنامه عنوان بیشترین ماده خواندنی را به خود گرفته و در خلال این پژوهش مشخص شد که نیمی از آزمودنی‌ها از اینترنت برای خواندن متون مختلف بهره می‌گیرند.

کلرک و فوستر (Clarck & Foster, 2005) در پژوهشی عادت‌ها و اولویت‌های خواندن ۸۰۰۰ نفر از دانش‌آموزان دبستانی و دبیرستانی لندن به روش پیمایشی نسبت به خواندن براساس سن و جنسیت را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌ها نشان داد که دختران بیشتر از پسران از خواندن لذت می‌برند و پسران نگرش‌های منفی‌تری نسبت به خواندن دارند. پسران خواندن را بیشتر برای به دست آوردن شغل و دختران بیشتر برای سرگرمی انجام می‌دهند. خواندن با سن رابطه عکس نشان می‌دهد. بچه‌های دبستانی نسبت به دبیرستانی‌ها از خواندن بیشتر لذت می‌برند و نگرش مثبت‌تری نسبت به خواندن دارند. نیمی از آزمودنی‌ها بیان کردند که از خواندن لذت می‌برند و خود را خواننده ماهری می‌دانند. اکثر دانش‌آموزان نشان دادند آن‌ها هر روز یا

یک‌بار یا دوبار در هفته می‌خوانند. تقریباً نیمی از نمونه‌ها معتقد بودند که آن‌ها به اندازه کافی نمی‌خوانند و علاقه‌ای هم به بهتر شدن ندارند.

در مطالعه‌ای که در ایالت آیوا (Sims, 2012) با استفاده از کتاب‌های به امانت رفته در بخش امانت یک کتابخانه آموزشگاهی در یک فاصله زمانی سه ساله بر ۴۴ دانش‌آموزان پسر و دختر انجام شد معلوم شد که پسران در پایه سوم کتاب‌های بیشتری نسبت به دختران به امانت گرفتند در حالی که در پایه‌های چهارم و پنجم برعکس بوده است. هر دو گروه عمدتاً کتاب‌های داستانی به امانت گرفته بودند. پسران کتاب‌های داستانی گرافیکی را به سایر کتاب‌ها ترجیح می‌دادند.

نتیجه مطالعه رانگیا (Rangaiah, 2016) در یک کتابخانه عمومی هند درباره عادت‌های خواندن کاربران که با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه انجام شد نشان داد که بخش عمده‌ای از کاربران کتابخانه را دانش‌آموزان و سپس کارکنان از حرفه‌های مختلف را تشکیل می‌دهند. روزنامه‌ها و مجلات بیشترین منابع مورد استفاده کاربران بودند و کتابخانه با مشکلاتی مانند منابع قدیمی و روزآمده نشده، کیفیت پایین منابع و محدودیت در زمان استفاده روبه رو بوده است.

مطالعه دیگری در خصوص گرایش موضوعی و عادت‌های خواندن در هند توسط ناگاراج و مانالا (Nagaraja & Manalan, 2016) بر روی دانش‌آموزان پایه نهم و دهم با استفاده از پرسشنامه انجام شد. براساس نتایج زبان انگلیسی زبان غالب برای مطالعه بوده و زمان مطالعه غیردرسی ۱ تا ۲ ساعت در روز بود. کتاب‌های داستان با ژانر ماجراجویانه و ترسناک از بقیه محبوب‌تر بودند. هدف اصلی از مطالعه پیدا کردن شغل خوب در آینده ذکر شد.

اخیراً مطالعه‌ای توسط آیدین و آیرانچی (Aydın & Ayrancı, 2018) در یک مدرسه راهنمایی در ترکیه با هدف تعیین اولویت‌های خواندن دانش‌آموزان مدارس راهنمایی انجام شده است. روش پژوهش مطالعه موردی کیفی بوده و با انتخاب ۲۵ دانش‌آموز در هر یک از پایه‌های پنجم تا هشتم صورت گرفته است. داده‌ها با استفاده از مصاحبه نیمه ساختاریافته گردآوری شده‌اند. بر اساس نتایج، اکثریت دانش‌آموزان مطالعه منابع چاپی را ترجیح می‌دادند و دختران کتاب‌های رمان و پسران داستان‌های ماجراجویانه را می‌خواندند و دختران تعداد صفحات بیشتری نسبت به پسران مطالعه می‌کردند.

در زمینه موضوع کتابخوانی و گرایش موضوعی افراد، تحقیقات متعددی در داخل و خارج از کشور انجام شده است. بیشتر پژوهش‌ها به بررسی عوامل مؤثر بر میزان مطالعه در میان کاربران و اعضای کتابخانه

پرداخته‌اند و نتایج پژوهش‌های داخل کشور نیز نشان داد میزان مطالعه در کشور ایران، نسبت به سایر کشورها، نسبتاً پایین است.

هدف پژوهش حاضر بررسی گرایش‌های موضوعی مطالعه غیردرسی اعضای کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ شهر تهران است. بر این پایه، پرسش‌های پژوهش عبارتند از:

۱- گرایش‌های موضوعی (بر اساس رده‌بندی دیویی و ژانر) کتاب‌های غیردرسی امانت گرفته شده در میان اعضای کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ تهران چگونه و میزان آن‌ها چقدر است؟

۲- توزیع موضوعی (بر اساس رده‌بندی دیوئی) کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ تهران چگونه است؟

فرضیه‌های پژوهش نیز عبارتند از:

۱-بین گرایش‌های موضوعی (بر اساس رده‌بندی دیوئی) مطالعه غیردرسی اعضای کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ تهران و توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در همان کتابخانه‌ها تناسب (رابطه) وجود ندارد.

۲- بین گرایش‌های موضوعی (بر اساس رده‌بندی دیوئی) مطالعه غیردرسی در میان اعضای دختر و پسر عضو کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ و ۱۹ تفاوت وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی است. رویکرد این تحقیق کمی بوده و برای گردآوری داده‌ها از داده‌های نرم‌افزار کتابخانه‌ای سامان و پرونده کتاب‌های امانت رفته استفاده شده است. از آنجا که پژوهشگران به دنبال تبیین و درک جامع و عمیق از گرایش موضوعی مطالعه غیردرسی کاربران بوده‌اند، از داده‌های ثبت شده در بخش امانت کتابخانه استفاده نموده‌اند، به عبارت دیگر داده‌های پژوهش از پرونده امانت کتاب اعضای کتابخانه‌ها (ثبت شده در نرم‌افزار کتابخانه‌ای سامان) استخراج شده است. نمونه آماری این پژوهش را کلیه اعضای کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ تهران در طی ۴ سال از ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۴ را تشکیل می‌دهند. لازم به ذکر است که جامعه آماری شامل ۳۸ باب کتابخانه‌های عمومی شهر تهران وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی است که در منطقه ۱۸ و ۱۹ هر کدام تنها یک باب کتابخانه عمومی وجود دارد که اعضای هر دو کتابخانه به‌عنوان نمونه کتابخانه‌های عمومی شهر تهران با درجه ۵ و ۶ مورد بررسی قرار گرفتند. کتابخانه عمومی منطقه ۱۸ دارای درجه ۵ و کتابخانه عمومی منطقه ۱۹ دارای درجه ۶ است. نهاد کتابخانه‌های عمومی

کشور رتبه‌بندی کتابخانه‌های عمومی سطح کشور را برحسب معیارهای خویش انجام می‌دهد. بدین ترتیب که رتبه یک معرف کتابخانه با کیفیت ممتاز است و رتبه نه به مفهوم کتابخانه با کیفیت پائین است.

این پژوهش به تحلیل کتاب‌های امانت رفته توسط اعضای کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ تهران پرداخته است. برای این کار، ابتدا اعضا و تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده آن‌ها از طریق نرم‌افزار استخراج شد و با پالایش در کتاب‌های مستخرج از پرونده امانت، کتاب‌های غیردرسی به امانت گرفته شده که در پرونده امانت آن‌ها طی سال‌های مورد مطالعه ثبت شده بود، مشخص شده و اطلاعات و گرایش‌های موضوعی آن مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. منظور از کتاب‌های غیردرسی، کتاب‌هایی است که کاربرد آموزشی یا کمک آموزشی نداشته باشند. برای اعمال دسته‌بندی توزیع موضوعی به کتاب‌ها و گرایشات موضوعی، رده‌های اصلی طرح رده‌بندی دهدهی دیوئی مبنای کار قرار گرفت و بدین ترتیب تحلیل آماری در توزیع کتاب‌ها و گرایشات موضوعی کاربران در ده رده اصلی موضوعی طرح رده‌بندی دیویی در سال‌های مختلف صورت گرفت و در بخش ارائه یافته‌های تحقیق برای دقت بیشتر موضوعات فرعی (ژانر موضوعی) نیز مورد تحلیل قرار گرفته‌اند. توضیح اینکه نرم‌افزار کتابخانه‌ای سامان امکان بررسی روند سالیانه امانت را فراهم می‌کرد.

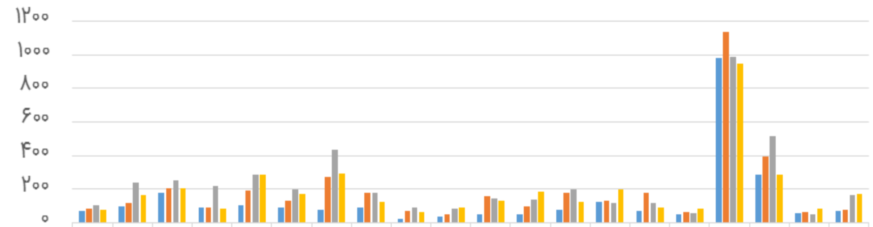
به‌منظور تحلیل آماری از دو دسته فنون آمار توصیفی و استنباطی بهره برده شد. فنون آمار توصیفی که در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفته عبارت از میانگین، انحراف معیار، تحلیل واریانس، جدول توزیع فراوانی و نمودار ستونی بوده است. برای پاسخ به سؤالات به دلیل نرمال بودن داده‌ها، از ضریب همبستگی پیرسون، و آزمون T استفاده شده و همچنین تحلیل داده‌های گردآوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شده است.

یافته‌های پژوهش

پاسخ پرسش ۱

برای پاسخ به پرسش اول از دو روش استفاده شد. ابتدا موضوع کتاب‌های به امانت رفته بر اساس رده‌بندی دیویی مشخص شدند و سپس ژانر موضوعی برای کتاب‌هایی که بیش از ۵ بار به امانت رفته بودند به روش انجام شده در مطالعات گذشته مانند آیدین و آیرانچی (Aydın & Ayrancı, 2018) تعیین شدند.

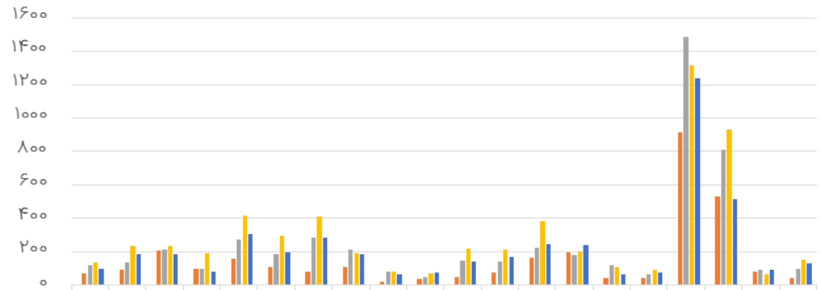
نمودار ۱ و نمودار ۲ توزیع موضوعی کتاب‌های به امانت رفته بر اساس رده‌بندی دیویی در منطقه ۱۸ و ۱۹ نشان می‌دهد.

	تاریخ و جغرافیا (پسر)	تاریخ و جغرافیا (دختر)	ادبیات (پسر)	ادبیات (دختر)	هنر (پسر)	هنر (دختر)	علوم کاربردی (پسر)	علوم کاربردی (دختر)	علوم محض (پسر)	علوم محض (دختر)	زبانها (پسر)	زبانها (دختر)	علوم اجتماعی (پسر)	علوم اجتماعی (دختر)	دین (پسر)	دین (دختر)	فلسفه و روان شناسی (پسر)	فلسفه و روان شناسی (دختر)	کلیات (پسر)	کلیات (دختر)
۱۳۹۱	۶۸	۵۷	۲۸۵	۹۸۳	۴۸	۷۱	۱۲۴	۷۴	۴۸	۵۱	۳۷	۲۱	۸۷	۷۸	۹۱	۱۰۷	۸۷	۱۷۵	۹۶	۶۸
۱۳۹۲	۷۶	۶۴	۳۹۶	۱۱۳	۶۳	۱۷۸	۱۳۲	۱۷۵	۹۴	۱۵۹	۴۸	۷۳	۱۷۸	۲۶۹	۱۳۴	۱۹۳	۹۱	۲۰۵	۱۱۷	۸۳
۱۳۹۳	۱۶۷	۴۷	۵۱۲	۹۸۶	۵۷	۱۱۹	۱۱۵	۲۰۱	۱۳۹	۱۴۶	۸۳	۸۹	۱۷۹	۴۳۲	۱۹۸	۲۸۶	۲۱۹	۲۵۴	۲۴۱	۱۰۵
۱۳۹۴	۱۶۸	۸۱	۲۸۷	۹۴۵	۸۳	۸۹	۱۹۷	۱۲۶	۱۸۷	۱۳۴	۹۱	۶۵	۱۲۳	۲۹۵	۱۷۳	۲۸۹	۸۴	۲۰۴	۱۶۴	۷۴

۱۳۹۱ ۱۳۹۲ ۱۳۹۳ ۱۳۹۴

نمودار ۱. گرایش موضوعی کتاب‌های به امانت گرفته شده توسط کاربران دختر و پسر منطقه ۱۸ تهران

	تاریخ و جغرافیا		ادبیات		هنر		علوم کاربردی		علوم محض		زبانها		علوم اجتماعی		دین		فلسفه و روان شناسی		کلیات	
جنسیت	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۳۹۱	۴۱	۸۳	۵۳۲	۹۱۵	۴۵	۴۱	۱۹۸	۱۶۶	۷۵	۴۷	۳۸	۱۹	۱۱۰	۸۲	۱۰۷	۱۵۷	۹۶	۲۰۷	۹۳	۶۹
۱۳۹۲	۹۶	۹۱	۸۱۲	۱۴۸	۶۵	۱۱۷	۱۷۹	۲۲۶	۱۳۹	۱۴۷	۴۸	۷۹	۲۱۵	۲۸۳	۱۸۴	۲۷۱	۹۵	۲۱۲	۱۳۴	۱۱۷
۱۳۹۳	۱۵۲	۶۳	۹۳۲	۱۳۱	۹۳	۱۰۷	۲۰۳	۳۸۴	۲۱۰	۲۱۹	۶۹	۸۱	۱۹۲	۴۱۲	۲۹۷	۴۱۵	۱۹۳	۲۳۴	۲۳۶	۱۳۸
۱۳۹۴	۱۳۲	۹۱	۵۱۲	۱۲۳	۷۴	۶۷	۲۴۱	۲۴۳	۱۶۹	۱۴۳	۷۶	۶۲	۱۸۳	۲۸۴	۱۹۸	۳۰۵	۷۹	۱۸۳	۱۸۴	۹۷

جنسیت ۱۳۹۱ ۱۳۹۲ ۱۳۹۳ ۱۳۹۴

نمودار ۲. گرایش موضوعی کتاب‌های به امانت گرفته شده توسط کاربران دختر و پسر منطقه ۱۹ تهران

بر اساس نتایج، کتاب‌های به امانت رفته بر اساس رده‌های دیویی، رده ادبیات (شعر و داستان) با فراوانی ۵۵۳۲ مورد (۳۸/۲۵ درصد)، و رده زبان با ۵۰۷ مورد (۳/۵۶ درصد) امانت، به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار امانت را در کتابخانه عمومی منطقه ۱۸ داشته است. همچنین در کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۹ رده ادبیات (شعر و داستان) با فراوانی ۷۷۴۰ مورد امانت (۴۱/۵ درصد)، بیشترین و رده زبان با ۴۷۲ مورد (۲/۵۳ درصد)، کمترین امانت را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۱ و جدول ۲ ژانر کتاب‌های غیردرسی به امانت گرفته شده بیش از ۵ بار توسط کاربران دختر و پسر منطقه ۱۸ و ۱۹ تهران را نشان می‌دهند.

جدول ۱. ژانر کتاب‌های به امانت گرفته شده توسط کاربران دختر و پسر منطقه ۱۸ تهران

ژانر کتاب‌های امانتی دختران			ژانر کتاب‌های امانتی پسران		
ژانر	تعداد امانت	در صد از کل	ژانر	تعداد امانت	در صد از کل
عاشقانه	۲۴۸۶	۲۷/۰۵	علمی	۱۲۵۸	۲۱/۸۱
علمی	۱۶۹۸	۱۸/۴۸	طنز – سرگرمی و شعر	۹۹۵	۱۷/۲۵
طنز – سرگرمی و شعر	۱۲۱۷	۱۳/۲۴	ماجراجویانه	۸۲۷	۱۴/۳۴
ماجراجویانه	۱۱۴۲	۱۲/۴۲	جنایی	۶۸۳	۱۱/۸۴
مذهبی	۷۳۲	۷/۹۷	مذهبی	۵۳۲	۹/۲۲
ترسناک	۶۴۶	۷/۰۳	ترسناک	۴۶۸	۸/۱۲
ورزشی	۵۳۷	۵/۸۴	ورزشی	۳۹۱	۶/۷۸
تاریخی	۴۸۵	۵/۲۸	عاشقانه	۳۶۵	۶/۳۳
جنایی	۲۴۶	۲/۶۸	تاریخی	۲۴۸	۴/۳

همان‌طور که داده‌های جدول ۱ نشان می‌دهد ژانر کتاب‌های به امانت گرفته شده توسط دختران منطقه ۱۸ به ترتیب رتبه فراوانی در موضوعات، عاشقانه ۲۴۸۶ مورد (۲۷/۰۵ درصد)، علمی ۱۶۹۸ مورد (۱۸/۴۸ درصد)، طنز و سرگرمی ۱۲۱۷ مورد (۱۳/۲۴ درصد) بوده است. به همین ترتیب ژانر کتاب‌های به امانت گرفته شده پسران در منطقه ۱۸ به ترتیب رتبه فراوانی موضوعات، علمی ۱۲۵۸ مورد (۲۱/۸۱ درصد)،

طنز- سرگرمی و شعر ۹۹۵ مورد (۱۷/۲۵ درصد) و ماجراجویانه ۸۲۷ مورد (۱۴/۳۴ درصد) بوده است. به این ترتیب اولویت اول تا سوم دختران در کتاب‌های امانت گرفته شده، عاشقانه، علمی، طنز و سرگرمی بوده است؛ در حالی که این اولویت برای کتاب‌های به امانت گرفته شده برای پسران به ترتیب علمی، طنز- سرگرمی و شعر و ماجراجویانه است.

جدول ۲. ژانر کتاب‌های به امانت گرفته شده توسط کاربران دختر و پسر منطقه ۱۹ تهران

ژانر کتاب‌های امانتی دختران			ژانر کتاب‌های امانتی پسران		
ژانر	تعداد امانت	در صد از کل	ژانر	تعداد امانت	در صد از کل
عاشقانه	۱۹۰۳	۱۷/۵	علمی	۱۷۶۳	۲۲/۸
علمی	۱۸۰۹	۱۶/۶۱	طنز-سرگرمی و شعر	۱۳۶۵	۱۷/۶۷
طنز-سرگرمی و شعر	۱۵۹۴	۱۴/۶۳	ماجراجویانه	۱۱۸۶	۱۵/۳۵
مذهبی	۱۴۹۸	۱۳/۷۵	جنایی	۸۹۱	۱۱/۵
تاریخی	۱۲۲۸	۱۱/۲۷	عاشقانه	۶۴۳	۸/۳۲
جناحی	۱۱۸۴	۱۰/۸۷	ترسناک	۵۷۵	۷/۴۴
ورزشی	۷۴۶	۶/۸۵	ورزشی	۴۹۱	۶/۳۵
ماجراجویانه	۵۴۷	۵/۰۲	مذهبی	۴۶۵	۶/۰۱
ترسناک	۳۸۱	۳/۵	تاریخی	۳۴۸	۴/۵

داده‌های جدول ۲ نشان می‌دهد ژانر کتاب‌های به امانت گرفته شده توسط دختران منطقه ۱۹ به ترتیب رتبه فراوانی در موضوعات، عاشقانه ۱۹۰۳ (۱۷/۵ درصد)، علمی ۱۸۰۹ مورد (۱۶/۶۱ درصد)، طنز و سرگرمی ۱۵۹۴ مورد (۱۴/۶۳ درصد) بوده است. به همین ترتیب ژانر کتاب‌های به امانت گرفته‌شده پسران در منطقه ۱۹ به ترتیب رتبه فراوانی در موضوعات، علمی ۱۷۶۳ مورد (۲۲/۸ درصد)، طنز، سرگرمی و شعر ۱۳۶۵ مورد (۱۷/۶۷)، و ماجراجویانه ۱۱۸۶ مورد (۱۵/۳۵) بوده است. به این ترتیب اولویت اول تا سوم دختران در کتاب‌های امانت گرفته شده، عاشقانه، علمی، طنز و سرگرمی و شعر، بوده است؛ در حالی که

این اولویت برای کتاب‌های به امانت گرفته شده برای پسران به ترتیب علمی، طنز و سرگرمی و شعر و ماجراجویانه است.

پاسخ پرسش ۲

برای پاسخ پرسش دوم در خصوص چگونگی توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ و ۱۹ تهران، داده‌های به‌دست آمده پژوهش طبقه‌بندی شده و توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی مورد مطالعه پژوهش در منطقه ۱۸ تهران در جدول **۳** تنظیم شده است. یافته های توزیع موضوعی این جدول بر پایه رده‌های اصلی طرح رده‌بندی دیویی نشان می‌دهد که به ترتیب ادبیات با فراوانی **۵۷۹۱** مورد (۲۳/۱۸ درصد)، موضوعات دینی با فراوانی **۳۶۷۷** مورد (۵/۰۶ درصد)، علوم اجتماعی با فراوانی **۳۲۰۵** مورد (۱۲/۸۳ درصد)، تاریخ و جغرافیا با فراوانی **۲۹۴۵** مورد (۱۱/۸ درصد) و علوم کاربردی با فراوانی **۲۵۹۷** مورد (۱۰/۴ درصد) بیشترین حجم کتاب‌های کتابخانه‌های منطقه ۱۸ تهران را در برمی‌گیرند.

جدول ۳. تعداد کتاب‌های موجود در مجموعه کتابخانه‌های مورد مطالعه منطقه ۱۸ تهران برحسب رده‌بندی دیویی

سال / رده موضوعی	۱۳۹۱		۱۳۹۲		۱۳۹۳		۱۳۹۴	
سال / شاخص	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
کلیات	۱۳۶۶	۵/۳۴	۱۳۱۶	۵/۴۴	۱۳۴۰	۵/۴۳	۱۳۸۵	۵/۵۴
فلسفه و روان‌شناسی	۱۱۷۰	۴/۹۳	۱۲۱۵	۵/۰۲	۱۲۲۹	۴/۹۹	۱۲۶۳	۵/۰۶
دین	۳۵۴۹	۱۵	۳۵۹۷	۱۴/۸۶	۳۶۴۵	۱۴/۸	۳۶۷۷	۱۴/۷
علوم اجتماعی	۳۱۲۰	۱۳/۱۷	۳۱۵۲	۱۳/۰۲	۳۱۶۴	۱۲/۸۴	۳۲۰۵	۱۲/۸۳
زبان‌ها	۸۳۵	۳/۵	۸۴۷	۳/۵	۸۵۴	۳/۴۷	۸۶۶	۳/۴۷
علوم محض	۲۰۵۷	۸/۶۸	۲۰۹۵	۸/۶۶	۲۱۱۲	۸/۵۷	۲۱۲۹	۸/۵۲
علوم کاربردی	۲۴۶۶	۱۰/۴	۲۵۴۱	۱۰/۵	۲۵۶۵	۱۰/۴۱	۲۵۹۷	۱۰/۴
هنر	۱۰۸۳	۴/۵۷	۱۱۰۴	۴/۵۶	۱۱۱۱	۴/۵۱	۱۱۲۰	۴/۴۸
ادبیات	۵۳۱۴	۲۲/۴۳	۵۴۵۹	۲۲/۵۶	۵۷۰۴	۲۳/۱۴	۵۷۹۱	۲۳/۱۸
تاریخ و جغرافیا	۲۸۳۱	۱۱/۹۵	۲۸۷۶	۱۱/۸۸	۲۹۲۱	۱۱/۸۵	۲۹۴۵	۱۱/۸
مجموع	۲۳۶۹۱	۱۰۰	۲۴۲۰۲	۱۰۰	۲۴۶۴۵	۱۰۰	۲۴۹۷۸	۱۰۰
افزایش/ کاهش سالانه			+۵۱۱		+۴۴۳		+۳۳۳	

طبق داده‌های جدول ۳ مجموع موجودی کتاب‌های کتابخانه‌های عمومی وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور منطقه ۱۸ تهران در طی سال‌های (۱۳۹۱- ۱۳۹۴) از ۲۳۶۹۱ به ۲۴۹۷۸ رسیده است یعنی بین سال‌های

۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ تعداد ۵۱۱ عنوان، بین سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ تعداد ۴۴۳ عنوان و بین سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ تعداد ۳۱۳ عنوان افزایش داشته است.

جدول ٤. تعداد کتاب‌های موجود در مجموعه کتابخانه‌های مورد مطالعه منطقه ۱۹ تهران برحسب رده‌بندی دیویی

رده موضوعی / سال/شاخص	۱۳۹۱ فراوانی	۱۳۹۱ درصد	۱۳۹۲ فراوانی	۱۳۹۲ درصد	۱۳۹۳ فراوانی	۱۳۹۳ درصد	۱۳۹۴ فراوانی	۱۳۹۴ درصد
کلیات	۹۲۱	٥/١٦	۹۳۰	٥/١٢	۹٤٥	٥/١١	۹٦١	٥/١١
فلسفه و روان‌شناسی	۸٥٤	٤/٧٨	۸۷۱	٤/٨	۸۸٥	٤/٧٩	۸۹۷	٤/٧٧
دین	۲٤۸٦	١٣/٩٣	۲٥٣١	١٣/٩٥	۲٥٤٣	١٣/٧٥	۲٥٦٤	١٣/٦٤
علوم اجتماعی	۱۸٦٣	١٠/٤٤	۱۸۸۲	١٠/٤	۱۹۰۳	١٠/٢	۱۹۳٦	١٠/٣
زبان‌ها	۷٤٥	٤/١٧	۷٥٢	٤/١٤	۷٥۹	٤/١٠	۷۷۰	١/٤
علوم محض	۱۷٤٤	٩/٧٧	۱۷٦٥	٩/٧٣	۱۷۹۳	٩/٧	۱۸۰۷	٩/٦١
علوم کاربردی	۲۳٥۹	١٣/٢١	۲۳۷۳	١٣/١	۲٤۲۰	١٣/١	۲٤۳٦	١٢/٩٦
هنر	۹۸٥	٥/٥٢	۹۹۱	٥/٥	۱۰۰۸	٥/٤٥	۱۰۱۷	٥/٤١
ادبیات	۳۷٤٦	٢٠/٩٩	۳۸۷۰	٢١/٣٣	٤۰۱۸	٢١/٧	٤۱٥٤	٢٢/١
تاریخ و جغرافیا	۲۱٤۸	١٢/٠٣	۲۱۸۰	١٢/٠١	۲۲۱٦	١١/٩٨	۲۳٥۸	١٢/٠١
مجموع	۱۷۸٥۱	۱۰۰	۱۸۱٤٥	۱۰۰	۱۸٤۹۰	۱۰۰	۱۸۸۰۰	۱۰۰
افزایش کاهش سالانه		+۲۹٤ +۳٤٥ +۳۱۰						

توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی مورد مطالعه پژوهش در منطقه ۱۹ تهران در جدول ۴ تنظیم شده است. طبق داده‌های جدول ۴، مجموع موجودی کتاب‌های کتابخانه‌های عمومی وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور منطقه ۱۹ تهران در طی سال‌های (۱۳۹۱– ۱۳۹۴) از ۱۷۸۵۱ به ۱۸۸۰۰ عنوان رسیده است یعنی بین سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ تعداد ۲۹۴ عنوان، بین سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ تعداد ۳۴۵ عنوان و بین سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ تعداد ۳۱۰ عنوان افزایش داشته است. از نظر توزیع موضوعی، به ترتیب ادبیات با فراوانی ۴۱۵۴ مورد (۲۲/۱ درصد)، موضوعات دینی با فراوانی ۲۵۶۴ مورد (۱۳/۶۴ درصد)، علوم کاربردی با فراوانی ۲۴۳۶ مورد (۱۲/۹۶ درصد)، تاریخ و جغرافیا با فراوانی ۲۲۵۸ مورد (۱۲/۰۱ درصد) و علوم اجتماعی با فراوانی ۱۹۳۶ (۱۰/۳ درصد) به ترتیب بیشترین حجم کتاب‌های کتابخانه‌های منطقه ۱۹ تهران را در برمی‌گیرند.

آزمون فرضیه ۱

فرضیه ۱– بین گرایش‌های موضوعی (بر اساس رده‌بندی دیوئی) مطالعه غیردرسی اعضای کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ تهران و توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در همان کتابخانه‌ها تناسب (رابطه) وجود ندارد.

بررسی فرضیه ۱ از آزمون آماری پارامتریک ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. برای بررسی میزان تناسب (رابطه)، تعداد کتاب‌های به امانت رفته بر اساس رده‌های دیویی و موجودی کتابخانه در هر رده مورد شمارش و بررسی قرار گرفتند. لازم به ذکر است که داده‌های پژوهش از نوع نسبی بوده و توزیع داده‌های این تحقیق نیز نرمال بوده و به همین دلیل از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون تی برای تحلیل فرضیه‌های ۱ و ۲ استفاده شد. فرض آماری آزمون به قرار زیر است:

فرض صفر: بین توزیع گرایش‌های موضوعی مطالعه و توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های مورد مطالعه رابطه وجود ندارد.

فرض مخالف: رابطه معناداری بین توزیع گرایش‌های موضوعی مطالعه و توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های مورد مطالعه وجود دارد.

برای سنجش رابطه همبستگی بین این دو متغیر، دو فرض مربوط به دو منطقه بررسی شدند.

جدول ۵. نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین میانگین کتاب‌های به امانت رفته توسط کاربران با توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در منطقه ۱۸

کتاب‌های به امانت رفته توسط کاربران	توزیع موضوعی کتاب‌های منطقه ۱۸	
	ضریب همبستگی	۰/۱۱۵
	سطح معناداری	۰/۱۱۲
	تعداد	۱۰ رده

براساس داده‌های جدول مذکور ضریب همبستگی بین میانگین کتاب‌های به امانت رفته توسط اعضای کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ تهران با توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ تهران (۰/۱۱۵) به‌دست آمد. به دلیل اینکه مقدار سطح معناداری به دست آمده (۰/۱۱۵) بیشتر از سطح معناداری مفروض آزمون (۰/۱۱۲) است، بنابراین فرض صفر تأیید می‌شود. می‌توان نتیجه گرفت که بین گرایش‌های مطالعه کاربران مورد مطالعه و توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های منطقه ۱۸ تهران رابطه مستقیم وجود ندارد و در سطح (۰/۱۱۲) معناداری نیست، یعنی کتاب‌های امانت رفته با توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ تهران تناسب ندارد.

جدول ٦. همبستگی بین میانگین کتاب‌های به امانت رفته توسط کاربران **با توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در منطقه ۱۹**

کتاب‌های به امانت رفته توسط کاربران	توزیع موضوعی کتاب‌های منطقه ۱۹	
	ضریب همبستگی	۰/۱۳۹
	سطح معناداری	۰/۰۸۹
	تعداد	۱۰ رده

ضریب همبستگی بین میانگین کتاب‌های به امانت رفته توسط اعضای کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۹ تهران با توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۹ تهران ۰/۱۳۹ به‌دست آمد.

به دلیل اینکه مقدار سطح معناداری به دست آمده (۰/۱۳۹) بیشتر از سطح معناداری مفروض آزمون (۰/۰۸۹) است، بنابراین فرض صفر تأیید می‌شود. می‌توان نتیجه گرفت که بین گرایش‌های مطالعه کاربران مورد مطالعه و توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های منطقه ۱۹ رابطه مستقیم وجود ندارد و در

سطح (۰/۱۱۲) معناداری نیست، یعنی کتاب‌های امانت گرفته با توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۹ تناسب ندارد.

آزمون فرضیه ۲

فرضیه ۲- بین گرایش‌های موضوعی (بر اساس رده‌بندی دیوئی) مطالعه غیردرسی در میان اعضای دختر و پسر عضو کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ و ۱۹ تفاوت وجود دارد.

برای بررسی فرضیه دوم به دلیل نرمال بودن داده‌ها، از آزمون t استفاده شد. از آنجا که آزمون t-testبرای ارزیابی میزان همگنی یا یکسان بودن و نبودن میانگین نمونه‌ای با میانگین جامعه در حالتی به کار می‌رود که انحراف معیار جامعه مجهول باشد و از سوی دیگر چون توزیع t در مورد نمونه‌های کوچک با استفاده از درجات آزادی تعدیل می‌شود، از این آزمون برای پاسخگویی به این پرسش استفاده گردید. این آزمون، میانگین کتاب‌های به امانت رفته در هر رده موضوعی توسط دختران و پسران را تست می‌کند. برای سنجش تفاوت بین گرایش‌های موضوعی مطالعه غیردرسی کاربران دختر و پسر عضو کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ و ۱۹ تهران فرض آماری آزمون به قرار زیر است:

فرض صفر: بین گرایش‌های موضوعی (ژانر) مطالعه غیردرسی کاربران *دختر و پسر عضو کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ و ۱۹ تهران تفاوتی وجود ندارد.*

فرض مخالف: بین گرایش‌های موضوعی (ژانر) مطالعه غیردرسی کاربران دختر و پسر عضو کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ و ۱۹ تهران تفاوتی وجود دارد.

نتایج آزمون T برای بررسی تفاوت بین گرایش‌های موضوعی (ژانر) مطالعه غیردرسی (بر اساس میانگین کتاب‌های به امانت رفته) در میان کاربران دختر و پسر عضو کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ و ۱۹ در جدول ۷ و ۸ ارائه شده است.

جدول ۷. نتایج آزمون T برای میانگین کتاب‌های به امانت رفته توسط کاربران دختر و پسر عضو کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸

متغیر	میانگین	نتیجه آزمون
دختر	۳/۷۸	۳/۷T= ۳۰۸df= ۰/۰۰۰p<
پسر	۴/۲۲	

جدول ۸. نتایج آزمون T_TEST برای میانگین کتاب‌های به امانت رفته توسط کاربران دختر و پسر عضو کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۹

متغیر	میانگین	نتیجه آزمون
دختر	۳/۳۰	۰۱/۲T= ۳۰۸df= ۰/۰۳۶p<
پسر	۳/۵۹	

با توجه به داده‌های به‌دست آمده در جدول ۷، به دلیل اینکه مقدار سطح معناداری به‌دست آمده (۰/۰۰۰) کمتر از سطح معناداری مفروض (۰/۰۵) است، فرض صفر رد و فرض مخالف تائید می‌شود و می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت بین دختر و پسر از نظر گرایش‌های خواندن تفاوتی معنی‌دار است. بنابراین، با توجه به داده به‌دست آمده تفاوت بین دختر و پسر از نظر گرایش‌های خواندن در میان اعضای دختر و پسر عضو کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ از نظر آماری معنی‌دار است. بنابراین فرض مخالف تأیید می‌شود.

به همین ترتیب، از این جهت که نمره سطح معناداری به دست آمده (۰/۰۳۶) کمتر از سطح معناداری مفروض آزمون (۰/۰۵) است، بنابراین فرض صفر رد و فرض مخالف تائید می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این تحقیق نشان داد که کتاب‌های غیردرسی رده ادبیات با فراوانی ۵۵۳۲ (۳۸/۲۵ درصد) و ۷۷۴۰ مورد (۴۱/۵ درصد) در کتابخانه‌های عمومی مناطق ۱۸ و ۱۹ تهران بیشترین آمار امانت کتاب را به

خود اختصاص داده بودند. این یافته‌ها با یافته‌های امیدخدا و سپهر (۱۳۸۸) مطابقت دارد که ادبیات و سپس رمان‌ها را مهم‌ترین موضوع مورد علاقه کاربران جوان در شهر تهران گزارش کرده بودند.

نتایج بررسی ژانر موضوعی کتاب‌هایی که بیش از ۵ بار امانت رفته بودند، نشان می‌دهد در هر دو منطقه ۱۸ و ۱۹ دختران بیشتر کتاب‌های عاشقانه، علمی، طنز و سرگرمی و مذهبی مطالعه می‌کردند و پسران به ترتیب کتاب‌های علمی، طنز و سرگرمی و شعر، ماجراجویانه و جنایی می‌خواندند و بین این دو گروه تفاوت‌هایی در اولویت مطالعه کتاب‌ها دیده می‌شود.

نتایج در هر دو منطقه ۱۸ و ۱۹ با توجه به رده‌بندی دیویی به لحاظ موضوع کتاب‌های به امانت رفته مشابه یکدیگر است و این نتایج را می‌توان حداقل به سایر کتابخانه‌های عمومی تهران با درجه ۵ و ۶ تعمیم داد. شاید این یافته به این خاطر است که اعضای کتابخانه تمایل بیشتری داشتند با مطالعه کتاب‌های شعر و داستان (رده ادبیات دیوئی) اوقات فراغت خود را پر کنند.

موجودی کتابخانه‌های عمومی وابسته به نهاد منطقه ۱۸ تهران در طی سال‌های (۱۳۹۱– ۱۳۹۴) از ۲۳۶۹۱ عنوان به ۲۴۹۷۸ عنوان رسیده که مبین افزایش سالانه است اما با این همه، میزان این افزایش به لحاظ روند سالانه (۱۳۹۱– ۱۳۹۴) از ۵۱۱ عنوان در سال ۱۳۹۲ به ۴۴۳ عنوان (۸۶/۶۹ درصد) در سال ۱۳۹۳ و ۳۳۳ عنوان در سال ۱۳۹۴ رسیده و هر سال نسبت به سال قبل (۱۳/۳۱– درصد در مقابل ۳۴/۸۳– درصد) سیر نزولی را طی کرده است. این‌روند اگر مربوط به میزان انتشار سالانه کتاب یا میزان اشباع مجموعه‌سازی در کتابخانه باشد طبیعی است اما اگر مربوط به میزان اختصاص بودجه، عملکرد مدیریتی و نیروی انسانی یا دیگر موانع احتمالی مرتبط با کتابخانه باشد غیرطبیعی بوده و نیازمند بررسی بیشتر به‌منظور رفع احتمالی موانع موجود دارد. از نظر درصد موضوعی به ترتیب ادبیات، موضوعات دینی، علوم اجتماعی، تاریخ و جغرافیا و علوم کاربردی به ترتیب بیشترین حجم کتاب‌های کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ تهران را در برمی‌گیرند. موجودی کتابخانه‌های عمومی وابسته به نهاد منطقه ۱۹ تهران کمی از منطقه ۱۸ کمتر است ولی روند افزایشی داشته و از ۱۷۸۵۱ عنوان در سال ۱۳۹۱ به ۱۸۸۰۰ عنوان در سال ۱۳۹۴ رسیده است.

همچنین، مجموع موجودی کتاب‌های کتابخانه‌های عمومی وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور منطقه ۱۹ تهران در طی سال‌های (۱۳۹۱– ۱۳۹۴) از ۱۷۸۵۱ به ۱۸۸۰۰ عنوان رسیده است که بیانگر سیر افزایش سالانه است اما میزان این افزایش به لحاظ روند سالانه (۱۳۹۱– ۱۳۹۴) بین سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ تعداد ۲۹۴ عنوان، بین سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ تعداد ۳۴۵ عنوان و بین سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ تعداد ۳۱۰ عنوان افزایش داشته است و بنابراین، روندی غیریکنواخت داشته و ابتدا یک روند صعودی (۱۱۷/۳۵

درصد) و سپس روندی با شیب ضعیف نزولی (۱۰۵/۴۴ درصد) را تجربه کرده است. از این‌رو، تفاوت مشاهده شده بین روند رشد مجموعه در سال‌های متفاوت منطقه ۱۹ (۱۷/۳۵ درصد افزایش در برابر ۱۱/۹۱ درصد کاهش) ممکن است به دلیل ضعف عملکرد کتابخانه‌های عمومی و نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به لحاظ مدیریتی و مجموعه‌سازی در نیمه دوم دوره زمانی مورد مطالعه باشد و نیازمند بررسی بیشتر است. علاوه بر این، تفاوت‌هایی میان روند مجموعه‌سازی کتابخانه‌های عمومی وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در منطقه ۱۸ و ۱۹ تهران مشاهده می‌شود که این تفاوت قدری به نفع منطقه ۱۹ است.

به لحاظ تناسب موضوعی با توجه به یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که بین گرایش‌های مطالعه کاربران مورد مطالعه و توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های منطقه ۱۸ تهران رابطه مستقیم وجود ندارد و رابطه بین دو متغیر پژوهش معنادار نیست، یعنی کتاب‌های امانت رفته با توزیع موضوعی کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ تهران تناسب ندارد. چنین وضعیتی در منطقه ۱۹ نیز مشاهده شد و تناسب موضوعی بین کتاب‌های موجود و گرایش موضوعی کاربران در منطقه ۱۹ نیز وجود نداشته است که حاکی از وضعیت هشداردهنده در هر دو منطقه است و می‌بایست در مجموعه‌سازی کتابخانه‌های عمومی مورد توجه جدی قرار گیرد. می‌توان استدلال کرد که احتمالاً نیازسنجی اطلاعاتی کاربران توسط کتابخانه‌های مورد مطالعه صورت نگرفته و یا مورد کم‌توجهی قرار گرفته است و پیامد این مسئله مجموعه‌سازی نامتناسب با نیازهای اطلاعاتی کاربران بوده است که منجر به استفاده محدود و عدم رضایت احتمالی کاربران عضو می‌گردد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش بیگدلی، الهام‌پور و باجی (۱۳۸۶) همخوانی دارد و با وجود گذشت حدود یازده سال از پژوهش قبلی به نظر می‌رسد اقدام مناسبی در این زمینه صورت نگرفته یا اقدامات صورت گرفته به نتیجه مناسب نرسیده و همچنان شکاف بین مجموعه کتابخانه و نیاز کاربران به چشم می‌خورد. به نظر می‌رسد متولیان کتابخانه‌های عمومی کمتر به علاقه کاربران توجه می‌کنند و بیشتر به سیاست‌های کلی سازمان خود توجه دارد یا کتاب‌هایی که به کتابخانه اهدا می‌شود اغلب در راستای نیازهای کتابخانه نیست.

یافته‌ها همچنین نشان داد که جنسیت عامل مهم و تأثیرگذاری در گرایش‌های موضوعی مطالعه غیردرسی در میان کاربران بوده و تفاوت‌های قابل ملاحظه‌ای بین کاربران دختر و پسر عضو کتابخانه‌های عمومی منطقه ۱۸ و ۱۹ به لحاظ موضوع مطالعه غیردرسی در سه بعد کتاب‌های علمی-تخیلی، ادبی-تاریخی و رمان عاشقانه مشاهده شد. بررسی کتاب‌هایی که بیش از پنج بار به امانت رفته بودند نشان داد که دختران بیشتر کتاب‌های داستان، رمان و شعر و پسران عموماً کتاب‌های علمی، تخیلی، ریاضی و تاریخی را به امانت برده‌اند. این نتایج با یافته‌های کلرک و فوستر (Clarck & Foster, 2005) همخوانی

دارد که دریافتند دختران و پسران به لحاظ خواندن متفاوت هستند. نتایج آن مطالعه در لندن همچنین نشان داده بود که پسران خواندن را بیشتر برای به دست آوردن شغل و دختران بیشتر برای سرگرمی انجام می‌دهند. این یافته‌ها، همچنین با یافته‌های سعیدی، ضیایی و بیرانوند (۱۳۹۶) به لحاظ نوع علاقه دختران و پسران مشابهت دارد.

پیشنهادهای کاربردی

۱. با توجه به نتایج به دست آمده از این پژوهش و با توجه به قدیمی بودن بخش زیادی از مجموعه کتابخانه‌ها پیشنهاد می‌شود هرساله بودجه خاصی برای خرید کتاب‌های جدید اختصاص یابد تا کتاب‌های مورد علاقه کاربران بیشتر در مجموعه کتابخانه‌های عمومی قرار گیرند.

۲. از مجموعه‌سازی متمرکز تا حد ممکن پرهیز شود و هر کتابخانه مطابق نیاز اعضای خود مجموعه‌گستری نماید.

۳. با توجه به تفاوت گرایش‌های بین دختران و پسران در زمینه‌های مطالعه کتاب، پیشنهاد می‌شود کتابخانه‌ها علاوه بر سیاست‌های فعلی در مجموعه‌سازی، کتاب‌های ویژه دختران و پسران خریداری کنند. ۴- با توجه به این نکته که کتاب‌های غیردرسی می‌توانند در راستای افزایش اطلاعات درسی مفید باشند پیشنهاد می‌شود کتاب‌های غیردرسی در جهت تقویت موضوعات درسی توسط نویسندگان تدوین و به مجموعه کتابخانه‌ها به اضافه شوند.

پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی

۱. پیشنهاد می‌شود تحقیق مشابه در کتابخانه‌های عمومی سایر شهرهای ایران نیز انجام و نتایج مورد مقایسه قرار گیرد.

۲. در کنار تحلیل کتاب‌های امانت رفته از طریق نرم‌افزار، به‌صورت تکمیلی از روش پرسشنامه یا مصاحبه برای درک عمیق‌تر علائق موضوعی اعضای کتابخانه در سایر مناطق تهران یا سایر شهرهای ایران سنجیده شود.

منابع

امیدخدا، مریم، و سپهر، فرشته (۱۳۸۸). بررسی موضوعات مورد علاقه اعضای جوان کتابخانه‌های عمومی شهر تهران جهت مطالعه در اوقات فراغت. *فصلنامه پیام کتابخانه*، ۱۵(۳)، ۶۱-۸۶. بازیابی شده در ۵ آبان ۱۳۹۸ از http://publij.ir/article-1-60-fa.html

بیگدلی، زاهده؛ الهام پور، حسین، و باجی، فاطمه (۱۳۸۶). بررسی گرایش‌های موضوعی مطالعه در کاربران دوره راهنمایی شهر اهواز و مقایسه آن با توزیع موضوعی کتاب‌های مناسب کاربران، دو *فصلنامه مطالعات تربیتی و روان‌شناسی (ویژه کتابداری و اطلاع‌رسانی)*، ۸ (۳)، ۵۵-۷۴. بازیابی شده در ۶ مهر ۱۳۹۸ از https://infosci2.um.ac.ir/index.php/riis/article/view/5718

حسن‌زاده، سودابه؛ حریری، نجلا، و گیلوری، عباس (۱۳۹۷). تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر وضعیت مطالعهٔ نوجوانان: مطالعهٔ موردی دانش‌آموزان مقطع متوسطهٔ مدارس دخترانهٔ سما در شهر تهران، *فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۴(۱)، ۳۵-۴۹. بازیابی شده در ۴ آبان ۱۳۹۸ از http://publij.ir/article-1-1436-fa.html

دهقانی پور، مهدیه (۱۳۹۴). تأثیر مطالعه منابع غیردرسی بر انگیزه تحصیلی کاربران دوره ابتدایی منطقه ۴۱ شهر تهران، *فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی*، ۶ (۳)، ۱۰۶-۱۱۷. بازیابی شده در ۴ مهر ۱۳۹۸ از https://jearq.riau.ac.ir/article_234.html

رفیعی، نفیسه، و قربانی، فاطمه (۱۳۹۵). مدیریت عوامل مؤثر بر مطالعه غیردرسی در مدارس دخترانه، *مدیریت فراگیر*، ۲(۱)، ۵۶-۴۶. بازیابی شده در ۱۴ مهر ۱۳۹۸ از http://wjem.ir/index.php/WJEM/article/view/31

سالاری، محمود؛ دیانی، محمدحسین؛ و فتاحی، رحمت‌الله (۱۳۹۳). تحلیلی بر عوامل بازدارنده و تسهیل‌کننده مطالعه در ایران در چهار دهه اخیر: رویکردی مروری، *پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲ (۴)، ۱۲-۲۹. بازیابی شده در ۱۴ اسفند ۱۳۹۷ از https://infosci.um.ac.ir/article/view/14604

عصاره، فریده و نظری، اشرف (۱۳۹۰). دیدگاه‌های کاربران دبیرستانی شهرستان شهرکرد در مورد عوامل ترغیب‌کننده و بازدارنده مطالعه آزاد، *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۲(۳)، ۵۷-۷۳. بازیابی شده در ۱۵ مهر ۱۳۹۸ از http://nastinfo.nlai.ir/article_150.html

سعیدی، معصومه؛ ضیایی، ثریا، و بیرانوند، علی (۱۳۹۶). تأثیر فضای مجازی بر میزان مطالعه غیردرسی دانش‌آموزان دوره اول متوسطه شهر بیرجند، *فصلنامه مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی*، ۴(۳)، ۹۳-۱۰۵. بازیابی شده در ۱۴ آبان ۱۳۹۸ از http://lib.journals.pnu.ac.ir/article_4938.html

عصاره، فریده؛ گلچوبی، تقی (۱۳۸۵). شناسایی و معرفی عوامل ترغیب‌کننده و بازدارنده‌ی مطالعهٔ آزاد کاربران دوره‌ی متوسطهٔ استان مازندران. *مجله علوم تربیتی و روانشناسی*، ۱۳ (۴)، ۱۲۶-۱۰۳. بازیابی شده در ۱۴ آذر ۱۳۹۸ از https://www.noormags.ir/view/fa/creator/302309/

مرداندوست، زهرا؛ ترکیان‌تبار، منصور، و حسومی، طاهره (۱۳۹۵). عوامل مؤثر بر افزایش میل به مطالعه در دانش‌آموزان پایه ششم مقطع ابتدایی مدارس دخترانه شهرستان خمین. *فصلنامه تحقیقات جدید در علوم انسانی*، ۳ (۱۰)، ۱۰۸-۹۷. بازیابی شده در ۱۳ آذر ۱۳۹۸ از
https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1164956/

منتصب مجابی، حسن (۱۳۷۹، تابستان). گرایش موضوعی در کتابخوانی دانش‌آموزان دوره راهنمایی کرمانشاه. *فصلنامه کتاب*، ۱۱ (۲)، ۴۸-۳۷. بازیابی شده در ۱۷ آذر ۱۳۹۸ از
http://nastinfo.nlai.ir/article_930.html

Aydın, G. & Ayrancı, B. B. (2018). Reading Preferences of Middle School Students, *World* doi:10.5430/wje.v8n2p127 *Journal of Education*, 8(2): 127-139.

used by older adults. L. (2005). An analysis of reading materials and strategies.Champley, J (Doctoral dissertation). Wichita State University.

Clark, Ch. and Foster, A. (2005). Children's and Young People's Reading Habits and Preferences: The who, what, why, where and when, *National Literacy Trust*. Retrived .4 Nov. 2018 from https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED541603.pdf

Sims, Ch. (2012). School library circulation records: What do they reveal about boys' reading preferences? *Graduate Research Papers*. 24. Retrived 10 May 2019 from http://scholarworks.uni.edu/grp/24

Rangaiah, S. (2016). Reading Habits Among the Users of Bantwal Public Library (January 19, 2016). Retrived 10 May 2019 from https://ssrn.com/abstract=2832495

Nagaraga, S. and Manalan, J. (2016) Reading Habits and Reading Preferences of Secondary School Students, *International Journal of Advanced Research in Management and Social Sciences*, (5)9: 73-87.

The Reading Preferences of Users in the Public Libraries of the 18 and 19 Districts of Tehran

Ali Jalali-Dizaji[1]
Allameh Tabataba'i University
Hamdollah Khademi-Hasanpour[2]
Allameh Tabataba'i University
Golnessa Galyani-Moghaddam[3]
Allameh Tabataba'i University

Abstract

Introduction: This study investigated the reading preferences of users of the public libraries located in 18 and 19 Districts of Tehran.

Methodology: The research was both descriptive and exploratory and carried out through an analysis of the circulation data recorded in the libraries' circulation departments. The statistical population of the study was comprised of the users of the public libraries of 18 and 19 Districts of Tehran during the investigation period lasted from 2012 through 2015, as well as the books they borrowed. Data analysis was performed using SPSS software.

Findings: The results showed that in the 18th District public libraries, the category of literature (poetry and fiction) had the highest frequency, with 5532 titles (38.25 percent) and the category of languages, with 507 titles (3.56 percent), ranked the lowest. Similar results were found in the 19th District, where literature (poetry and fiction) ranked the highest with 7740 titles (41.5 percent) and languages as the lowest, with 472 titles (2.53 percent). In addition, in both districts, girls mostly preferred amorous, scientific, comedic, entertainment, and religious books, while boys mostly preferred scientific, comedic, entertainment, poetry, adventurous, and criminal books.

Conclusion: A significant difference was found between the reading tendencies of the female and male users of the public libraries under investigation. Based on the findings, it can be concluded that the current method of collection of the selected libraries does not meet the needs of their members. The libraries' authorities need to pay much attention to these issues at the time of collection developments for their libraries.

1 dizaji@yahoo.com
2 khademi97539753@gmail.com
3 g_galyani@yahoo.com

Keywords: Subject orientation, Reading preferences, Book circulation, Non–curriculum study, Member users of public libraries, 18 and 19 Districts of Tehran.